

Виктор гел Арбол

ЖИВИ РАНИ

Превод от испански
Светла Христова

*На Аурелия
Където и да си, бди над нас, както бдеше
тук по време на краткото чудо, наречено Живот*

Съдържание

Предговор.....	9
Първа глава.....	13
Втора глава.....	27
Трета глава.....	45
Четвърта глава.....	65
Пета глава.....	83
Шеста глава.....	103
Седма глава.....	125
Осма глава.....	153
Девета глава.....	165
Десета глава.....	189
Единайсета глава.....	201
Дванайсета глава.....	215
Тринайсета глава.....	233
Четиринайсета глава.....	251
Петнайсета глава.....	277
Шестнайсета глава.....	297
Седемнайсета глава.....	311
Осемнайсета глава.....	325

6	Деветнайсега глава	341
Виктор	Двайсега глава	361
дел Арбол	Двайсет и първа глава	373
	Двайсет и втора глава	387
	Двайсет и трета глава	401
	Двайсет и четвърта глава	417
	Двайсет и пета глава	433
	Двайсет и шеста глава.....	445
	Епилог	457

*Мъка на майките, които сеят класове горчиви,
мъка на децата, вечно изоставени.*

Федерико Гарсия Лорка
„Елегия за Росалия де Кастро“ (1919)

*Единственото радикално преживяване, на което
можем да разчитаме, е смъртта.*

Жозеп Формент
„Артюр Рембо: красотата на дявола“
(Алревес, 2009)

Предговор

Пейзажът не лъже, но погледът го преобразява така, че дадено място всеки път е различно, сякаш гледката пред нас е отражение на душевното ни състояние.

Една избеляла табела до магистралата за Толедо обозначаваше входа на селището. Не беше китно и дори нямаше романска църква, каквато поне имат всички грозни села. Но все пак бе означено на картата и съществуваше. Открояваше се в далечината като кафеникаво петно наред нищото, оградено отвсякъде от обширни позлатени поля. Едуардо усили радиото и се потопа в музиката на Майлс Дейвис, сякаш „Blue in Green“¹ бе композирана само за да може той да ѝ се наслаждава в този безтегловен миг. Свистящата мелодия и слабото пращане на горящата под носа му цигара му носеха облекчение, а това бе повече, отколкото успяваше да постигне през по-голямата част от времето. Полуразната бутилка уиски, търкаляща се под седалката му, бе свършила останалото. Но не може да се живее в песен, както не може да се живее и във воняща на тютюн кола с жабка, пълна с изтекли билети за паркинг, които той вечно забравяше да изхвърли.

Свали мъничко прозорчето и метна навън угарката. Намали скоростта, а сърцето му се разтуптя по-силно. От другата страна на шосето имаше път, който като че ли не водеше никъде. Асфалтът полека се скриваше под все по-дебел слой прахоляк и след няколко метра настилката изчезваше сякаш вдън земя, преминавайки в коларски път, изпъстрен с дълбоки дупки. Накрая и този път се изпаряваше. Нататък нямаше нищо освен пустееща земя, обрасла с шубраци, източени като

¹ Синьо в зелено (англ.). (Всички бележки под линия са на преводача.)

катедрали. Съдейки по изсъхналите бразди и растящите на воля плевели, явно отдавна никой не бе засявал нищо тук. Този портрет на запустението се допълваше от стар трактор с избледняла ламарина и спаднали гуми, затънали в пръстта. В края на нивата се издигаше ограда, а отвъд нея – голяма къща. Къщата и изоставената нива се гледаха равнодушно от разстояние и образуваха нещо неделимо, като картина в рамка.

Едуардо затвори очи. Миришеше на поле. „Как мамят миризмите, как заблуждават пейзажите“ – каза си той, преглъщайки на сухо. Взе букета далии от съседната седалка и пригладя прозрачната хартия, в която бяха увити. Нямаха ухание, дори бяха позагубили цвета си, сякаш с приближаването към целта всичко ставаше все по-нереално. Той слезе с мъка от колата и разтри коляното си.

Свечеряваше се и птиците летяха много ниско, търсейки насекоми над потока, който течеше успоредно на страничното шосе. Няколко къпинови храста ронеха капки като пране, простряно да съхне под порозовялото небе, а планините се очертаваха в далечината. Едуардо се спусна по неголемия склон, отделящ шосето от потока. Мястото бе пусто и притихнало, на няколко метра по-нататък потокът правеше рязък завой покрай тръстиков масив и голяма скала, от която в далечината се виждаха предградията на Мадрид.

Именно тук се случи всичко.

Едуардо се събу и остави обувките си на брега. Нави крачолите си до прасците и нагази в тихите ледени води. Поради шока от студа кръвта нахлу в главата му. Навлезе още малко навътре, докато водата стигна почти до коленете му. Струваше му се, че стотици миниатюрни стъкълца боцкат кожата му, но все пак издържа няколко минути, загледан унесено в тръстиките на отсрещния бряг. Потърси с поглед някаква следа от произшествието, но нямаше нищо. Абсолютно нищо – нито къс стъкло, нито дيريا от автомобилна гума, нито петънце, сякаш земята и потокът бяха погълнали доказателствата за случилото се и продължаваха своя ход с вековна безметежност. Едуардо загребва мъничко вода в шепата си и я остави да изтече между пръстите му. Нямаше онзи тъмночервен цвят отпреди четиринасет години. „Единственото радикално преживяване, на което можем да разчитаме, е смъртта“ – промълви той, припомняйки си утешителните думи, казани на погребението

от приятел. Утешителни думи, които не носят утеха, приятели, които вече не са такива. Пейзажи, заличили следите от една трагедия. Далии без цвят, без мирис.

Ден като всеки друг, секунда, идентична с предишната – секунда, в която нищо не предвещаваше, че това ще е последният щастлив миг в живота му. Нелепо бе да си го мисли, но ако само бе знаел, ако бе подозирал за неизбежното, можеше поне да ги прегърне по-силно, да им каже нещо не толкова повърхностно, безсмислено и незначително като последната им кавга. Винаги остава нещо неизказано, когато вече няма време да го кажеш.

Гръм разтърси небето и едри капки дъжд закапаха, образувайки разширяващи се вълни около Едуардо. Някои плющяха като гумени куршуми по раменете му, други се плъзгаха по челото и бузите му. Свечеряваше се, а той се бе отклонил от пътя си с доста километри. Време беше да се връща. Вярно бе, че нямаше къде да отиде, но и не можеше да остане повече на това място. „Трябва да си вървя“ – каза си, докато бършеше сълзите, избили в раздразнените му очи.

Понякога мъката може да се изплаче само вътрешно.

Пусна букета далии, любимите цветя на Елена, и постоя няколко минути, гледайки как потокът ги поглъща. После се върна при колата и потегли, без да поглежда назад.

Първа глава

Шест месеца по-рано, януари 2005 г.

Едуардо се приближи до прозореца. Детската площадка отсреща пустееше; странно бе да гледаш люлките, които се поклащаха без деца в тях, мокрите дървени пейки без баби и дядовци, локвите по пясъка, в които не газеше никой... Дъждовните дни изостряха неговата увереност, че непреодолимо разстояние го дели от нещата, които като че имаха значение за другите. И нищо не можеше да смекчи това усещане.

Извърна глава към кабинета: рафтове от ламинат, препълнени картотечни шкафове и книги по съдебна медицина. В единия ъгъл имаше глинена саксия със заляняло мушкато.

Той затвори очи. Когато ги отвори, Мартина все така седеше зад бюрото си с непроницаемо изражение. На лицето ѝ с измамна лекота можеше да се изпишат благост или уязвимост. Човек веднага обикваше усмивката ѝ, но Мартина рядко се усмихваше. Играта на светлината от лампата на писалището смекчаваше сурово стиснатите ѝ устни.

– Смятате ли да запишете всичко, което ще кажа?

Тя кимна, скръствайки ръце.

– Нали затова са писалката и бележникът.

– Защо не вземете просто да подпишете отчета за посещението, да ми дадете рецептата за лекарствата и да се разделим приятелски? И двамата знаем, че тези разговори са загуба на време, госпожо доктор.

Мартина побутна рамката на очилата си. Писалката в ръката ѝ трепереше едва забележимо. Какъв парфюм използваше? Несъмнено нещо с цитрусова нотка, много фино. Не беше аромат, който да разкрива много за нея.

– Съвсем не мисля така. Намирам за много важно това, което правим тук.

Едуардо знаеше, че тя лъже. За да лъжеш убедително, трябва най-напред да се научиш да владееш лицевите си изражения, а не всеки умее това: в погледа ѝ се четеше скептицизъм. Пациентът не ѝ допаднаше. Въпрос на емпатия. Връзката им от самото начало бе неловка – като на нехармонична двойка, принудена да споделя два часа месечно; връзка, в която не се спореше и всеки си знаеше мястото.

Едуардо погали гладката повърхност на масата, очертавайки лъкатушното русло на въображаема река във финия слой прах.

– Много добре, какво искате да ви разкажа този път?

Мартина се взря за миг в белезите на китките му. Когато забеляза погледа ѝ, Едуардо ги скри под маншетите на ризата си.

– Как върви приспособяването към текущия живот? – попита лекарката, придържайки се към предварително нахвърления си план.

„Текущ живот – ама че израз“ – помисли си Едуардо. За него смъртта означаваше постепенно да изгуби навика да живее.

– Настаних се в един апартамент на улица „Сан Бернардо“; наемът е нисък, кварталът е спокоен, а хазайката е добра жена. Не задава въпроси. Рисувам портрети по поръчка за Олга и свързвам двата края. Вероятно може да се каже, че не съм зле.

– А как са чувствата ви?

– Чувствата ми са си на мястото, не берете грижа за тях.

– И какво е това място?

– Надеждно.

Мартина си отбеляза нещо, сетне кръстоса пръсти върху тетрадката и го загледа с любопитство – може би престорено, а може би искрено.

– Ами кошмарите?

Едуардо притисна с палци клепачите си.

– Виджте, госпожо доктор, наистина ли искате да продължим с това?

– Защо не ми разкажете какво сънувате? – настоя Мартина. Той направи колеблив жест.

– Знаем ли, всеки път е различно.

– Разкажете ми последния си сън.

– Дори не зная откъде да започна.

– От началото.

„Кошмарите нямат нито начало, нито край“ – помисли си Едуардо.

В НЕГОВИЯ ИМАШЕ ЕДНО дете под проливен дъжд. Лицето му бе неясно като скица за портрет, замазана с влажна гъба, която размива цветовете и контурите. Беше навярно на седем или осем години. Стоеше на някакъв разкалян път, босо и голо до кръста, облечено само с разнищени панталони. Под кирливата му кожа прозираха ребрата и мрежа от вени, които се виеха като клонки на дърво от краката до шията му. Всички пулсираха едновременно като подземна река от магма. Детето гледаше към върха на един хълм, сякаш предчувствайки, че всеки миг ще се случи нещо.

От мъглата изникна фигура на мъж, който бягаше, обзет от паника. Преследваха го два огромни мастифа с потекли лиги и жълти очи; носеха нашийници с шипове. Мъжът току извъръщаше глава назад, тичайки с всички сили, но кучетата бързо скъсяваха разстоянието. Всеки миг щяха да го настигнат.

Накрая, след мъчително препускане надолу по хълма, мъжът спря с разперени ръце, сякаш не можеше да направи нищо друго или вече се бе уморил да бяга. Това бе неговият начин да покаже, че се отказва, че няма намерение да мръдне оттам. Кучетата, може би изненадани, забавиха крачка и се запромъкваха към него с дебнещи движения. Ръмжаха с оголени зъби. Човекът и зверовете се измерваха с поглед от няколко метра разстояние, докато накрая, тласкани от инстинкта, песовете се нахвърлиха едновременно върху него, а той само вдигна ръце като безполезна преграда срещу зъбите им. Атаката го събори на земята; последва кървав хаос – тракащи челюсти, хрущене на кости, удари с лапи и викове.

Разкъсаха го за броени мигове, но той все още дишаше. Струйка кръв се стичаше от устата му и проблясваше под дъжда. Мъжът гледаше към небето и въпреки агонията си се усмихваше благосклонно. Сетне простря ръка, разпери пръсти и пак ги стисна в юмрук – жест, който не бе заплашителен, а по-скоро изразяваше желание да сграбчи въздуха, да го поеме, за да продължи да диша.

– ДОВОЛНА ЛИ СТЕ сега? Можете ли вече да ми напишете рецептата?

– Какво означава този сън според вас, Едуардо?

Той сви рамене.

– Вие сте експертът, така пише в дипломата ви. Аз съм само опитното зайче.

Мартина скришом погледна часовника. До края на прегледа оставаха пет минути и следващият пациент вече чакаше отвън. Тя изпита благодарност, че може да се отърве от Едуардо. Този тип силно я притесняваше.

Докато пишеше рецептите с делово изражение, го посъветва с неутрален тон да не злоупотребява с алкохол, ако взима риспердал. Едуардо не каза нищо, но тя зърна на лицето му някаква тревожна сянка. Погледите на Едуардо понякога бяха като юмручни удари в стомаха.

– Това е всичко. Ще се видим следващия месец.

Той сгъна рецептата и я прибра в джоба си.

– Може би. Приятен ден, госпожо доктор.

През прозореца Мартина го проследи с поглед как пресича улицата, накуцвайки с десния си крак.

– Да бях си избрала някоя друга шибана работа – промълви тя на себе си.

Върна се при бюрото и прегледа нахвърляните бележки, като хапеше леко долната си устна и се стараше да се успокои, за да проясни мислите си. Сетне написа решително:

Едуардо Кинтана, седми контролен преглед. Осем месеца по-късно пациентът все така проявява същите симптоми: тревожност, отрицание и саморазрушителни чувства. Заключение: лабилен.

„ДОБРО УТРО, МАДРИД. ЧАСЪТ е седем и навън е студен и мъглив неделен ден. Вали като из ведро и ти слушаш Онда Сиудад. Сега за теб ще прозвучи, разбира се, *Още един дъждовен ден* от Питър Уайт.“

Едуардо запали нощната лампичка и се загледа във фантастичните форми, които абажурът хвърляше по тавана. Седна в леглото, подпрял лакти на бедрата си, и обгърна стаята със съннения си поглед.

Апартаментът бе скромнен, но имаше всичко необходимо: телевизор, доста удобно легло, няколко безинтересни картини, подпрени на стените, двукрилен гардероб с огледало на вратата, малък хладилник и печка, баня с душ и мивка, която капеше. Но въпреки че нищо не му липсваше, жилището не беше уютно. Проблемът бе в печалната атмосфера, свойствена на безличните места, които с нищо не издават характера на обитателите си. Едуардо можеше да умре в тази стая и на след-

ващия ден щеше да е достатъчно да се сменят чаршафите, за да се заличат напълно следите от присъствието му.

Повечето му лични вещи още си стояха опаковани в кашоните, които Олга му бе помогнала да пренесе от мебелния склад, където бяха прибрани през последните четиринайсет години. В единия ъгъл бяха струпани куп книги за живопис-та, които той вече не четеше, и скъпоценната му колекция от грамофонни плочи, подредени по азбучен ред до стария грамофон. Тези плочи бяха единственото, към което все още изпитваше някаква привързаност. Джазът, блусът, соулът бяха саундтракът на детството му, въпреки че се научи да цени тази колекция чак когато баща му умря и му я остави в наследство. Детството вече не бе убежище за Едуардо и никога нямаше да бъде, но поне тази музика си оставаше *неговата* музика.

Потърси пипнешком цигара и я запали. Първото дръпване опари бронхите му. Протегна ръка още малко и пръстите му напипаха грапавите очертания на почти празна бутилка водка. Пресуши на един дъх остатъка в нея и почувства, че главата му ще се пръсне. Мозъкът му замря за няколко секунди. Затвори очи и се съсредоточи в солото на Питър Уайт по радиото. Това не бе покой, но все пак нещо подобно, въпреки че баща му би казал, че нищо не може да се сравни със саксофона на Декстър Гордън в „It’s You or No One“¹. Само че баща му не беше там.

Идеше му да повърне, стомахът му бе разбъркан от махмурлука и черният дроб щеше да му види сметката, макар и недостатъчно бързо. Искаше само да си остане в леглото, да слуша стари плочи и да остави деня да се изниже като предишните, без да остави следа. Но това бе невъзможно. Трябваше да стане, да се завлече в клозета и да се пребори със запека, да се измие, да приготви нещо за закуска, да изяде поне ябълката, започнала да гние в плетения панер за плодове, да поразтреби малко апартамента, да го проветри, да изпразни пепелниците, да почисти хладилника и накрая – с малко късмет – може би щеше да намери сили да поработи по някоя от поръчките на Олга.

Съблече си пижамата и я сгъна старателно, преди да я сложи в коша за пране и да пусне душа. От тръбите се разнесоха жални стонове, но след няколко секунди избликна при-

¹ Единствено ти (англ.).

емливо топла струя вода, която нямаше да трае дълго. Сградата бе стара и очевидно се нуждаеше от ремонт, с който никой не бе склонен да се захване; водата се затопляше с общ бойлер, тъй че човек можеше да си остане наполовина насапунисан, ако в същия момент на някого в съседните апартаменти му хрумнеше да отвори крана на душа.

Едуардо опря чело в напуканите плочки на стената и постоя под оскъдната струя, докато пяната се стичаше по краката му. Потърка дясното си коляно, подутото като мях. Огромен белег го пресичаше от край до край и въпреки че с годините кожата около раната се бе възстановила, плътта бе хлътнала като разлом, предизвикан от земетресение.

Докосването до този къс мъртва плът извикваше спомена за едно време, за което той вече не искаше да мисли.

Едуардо стоя под душа, докато тръбата изхърка и водата престана да тече. Когато дръпна паравана, разделящ банята от спалнята, видя една бележка, която Грасиела бе пхнала под вратата.

Чух музиката, значи вече си буден. Имам току-що сварено кафе, ако ти се иска да споделиш безсънието.

Грасиела бе хазайката, макар Едуардо да подозираше, че това не бе истинското ѝ име. Да си измислиш име е лесен начин да си измислиш нов живот – нещо, което при всички случаи не го засягаше.

Навлече бавно панталон от полиестер и доста смачкана риза. Гледката, която видя в огледалото, го накара да се навъси. Не си направи труда да се обръсне, само приглади косата си с ръка, преди да излезе. Не беше нужно да впечатлява някого. Вече не.

АПАРТАМЕНТЪТ НА ГРАСИЕЛА СЕ намираше в края на фоайето. Това пространство бе забранена територия за повечето наематели, докато не получеха разрешение от Грасиела, а тя нямаше причини да им го даде; хазайката се нуждаеше от лично пространство, където да бъде себе си – или поне онази част от своята личност, която не показваше публично.

Вратата бе откритата. Във вестибюла имаше раирано кресло с отворена книга върху него, а малко по-нататък – кръгла масичка с полупразна чаша вино, в която плуваха два фаса, единият със следи от червило. До вратата на спалнята стояха

на стража чифт обувки с токчета и рокля, захвърлена на пода. Снощи при Грасиела бе дошъл някакъв непознат – Едуардо ги бе чул. Гласовете им звучаха доволно, непознатият се заливаше от смях, който звучеше като странно хълцане, и Грасиела току му казваше да сниши глас, макар че и тя явно бе в добро настроение. По някое време настъпи тишина. Може би нощта се бе оказала твърде дълга и бе завършила катастрофално, както впрочем всички срещи на хазяйката.

– Там ли си? – попита той, повишавайки глас, за да го чуе.

Грасиела обаче не го чу. Стоеше в банята пред огледалото, увила хавлиена кърпа около тялото си. Отдавна бе прехвърлила четирийсетте, макар че Едуардо никога не бе питал за възрастта ѝ, нито пък тя я бе споменавала. Във всеки случай не беше красива и не личеше някога да е била, но сега явно се бе предала пред очевидните факти. На някакъв етап сигурно бе имала мерак да се гримира и да ходи сегиз-тогиз на фризьор, и някой бе пораждал у нея онова вълнение, предшествашо любовните срещи: да избереш тоалет, обувки, аксесоари, да репетираш усмивки и теми за разговор, ако случайно настъпи тягостно мълчание по средата на вечерята. Но този етап, ако изобщо го бе имало, вече бе останал в миналото.

Сега Грасиела дишаше въздуха на нежеланата самота; бе стигнала онзи критичен момент, от който животът ѝ можеше да поеме единствено към задънена улица. Бръчките на челото ѝ бяха белези от погрешни решения, недоразумения или лъжи, от разочарованията и огорченията, отблъснали мъжете в живота ѝ един по един. Като че ли се бе примирила с ролята на хазяйка, която отговаря за стара сграда и убива времето, мечтаейки в портиерската стаичка, въпреки че бленуването ѝ неизменно завършваше с пепелник, препълнен с фасове и смачкани хартиени кърпички.

През открянатата врата Едуардо я видя как свали кърпата – внимателно, сякаш бе залепнала за кожата и отлепянето ѝ причиняваше болка. Грасиела описа с ръка кръг върху замъглената повърхност на огледалото и се взря в един дълбок, добре зараснал розов белег на мястото, където трябваше да бъде едната ѝ гърда. Погледа се няколко минути; всъщност се изучаваше, като че ли ѝ беше трудно да свикне с тази липса. Погали раната, сякаш търсеше спомена за усещането, за изпъкналите очертания на изгубената гърда. После закри лице и се разрида, опряла лакти на мивката.

Първият порив на Едуардо бе да влезе в банята, но плачът на Грасиела го възпря. Какво можеше да ѝ каже? Какво право имаше да нахлува в личното ѝ пространство? Не знаеше почти нищо за живота ѝ, освен че и двамата споделяха различни видове самота.

Той се обърна и тръгна безшумно към изхода, но преди да излезе от жилището, почувства на тила си поглед, който го накара да се спре. Сара, дъщерята на Грасиела, го наблюдаваше наред коридора. Едуардо вдигна ръка за поздрав и момичето му върна жеста. И двамата негласно се споразумяха, че всичко това изобщо не се е случило.

– Днес не е добър ден – каза Едуардо.

Момичето поклати глава.

– Не е.

ДА СЕ РАЗХОЖДАШ ИЗ ПУСТИТЕ УЛИЦИ НА Мадрид в този неопределен час, когато всичко е на път да се случи, но още нищо не се е случило – това избавяше града, скриваше нещастията му и помагаше да повярваш в добродушието му. Едуардо вървеше бавно, чувствайки се свободен да отиде където си ще, без онази врява и суматоха, с които още не бе свикнал след четиринайсетгодишно отсъствие. Познаваше улиците, но в известен смисъл се чувстваше чужденец.

„Да отидем ли да потърсим някое съкровище, а?“ – питаше някога баща му с онзи глас, дрезгав от дългогодишното пушене на цигарите, които в крайна сметка го вкараха в гроба. Търсенето на съкровища бе синоним на неделя, прекарана сред сергиите на Растро¹ и потоците хора, бълвани от метрото и разливащи се из улиците „Рода“ и „Фрай Сеферино“ към площад „Каскоро“ и стръмната „Рибера де Куртидорес“. По някогашните притоци на река Мансанарес цареше глъчка и очарователно безредие, хората сновяха от подвижните павилиони до кръчмите, от малките съкровища втора ръка до чашките с вино и мезетата.

В детските му години тази навалица го изпълваше с въодушевление. Кокореше очи като чинии, докато баща му разказваше историята на войника Елой Гонсало², израснал в си-

¹ Най-известният пазар на открито в Испания.

² Елой Гонсало Гарсия, наречен Героя от Каскоро (1868–1897) – испански войник, отличил се по време на Кубинската война за независимост (1895–1898).

ропиталище и станал герой на Куба, или описваше как в някогашните кланици принасяли в жертва добитъка и кръвта му багрела стръмните улици. Едуардо слушаше в захлас и с лекота си представяше сергиите на амбулантните бръснари, търговете и вехтошарите, кожарските фабрики и градската кланица – неща, които вече не съществуваха, но по някакъв начин все още се долавяха в атмосферата на пазара. „Това е нашият средновековен ориенталски квартал“ – казваше баща му с гордост, докато стискаше здраво ръката на сина си, за да не бъде отнесен от човешкия поток.

Всичко това се бе променило: вещите, пейзажът. Погледът.

Едуардо влезе в едно заведение близо до Ретиرو¹. Все още бе много рано и масите бяха празни. На бара се бяха облакътрили двама клиенти с вид на хора, прекарали дълга и злополучна нощ. Келнерът зяпаше отегчено закачения на стената телевизор. Едуардо си поръча уиски без лед. Беше едва осем сутринта и той още не бе закусил, но келнерът, очевидно врял и кипял в тия работи, не прояви изненада.

– Търсим забрава, а?

Едуардо нервно приглади косата си. Четинеста, прошарена тук-там брада бе набола по хлътналите му челюсти и над малката му уста. Имаше бледа кожа и се изчервяваше лесно, щом се смутеше, а това се случваше винаги, когато бе принуден да поддържа нежелан или дори малко проточен разговор. Погледът му, уклончив и издаващ безсъние, бе като на мишка, която се опитва да стане невидима. От време на време някаква подробност привличаше вниманието му и очите му проблясваха с приглушена светлина, която за миг разкриваше що за човек е бил някога. Но сянката, помрачаваща всичко, бързо се спускаше отново над него.

– Каквото и да те тормози, приятелю, не мисля, че черният ти дроб заслужава такова наказание.

Едуардо направи гримаса, с която искаше да разкара на трапника. Пресуши чашата и пое, без да бърза, по „Куеста де Мойно“ към фонтана на Падналия ангел. Спря да си откъдне при гранитния осмоъгълен пиедестал на скулптурата.

¹ Ретиро (съкратено от Парке дел буен Ретиро, исп. „парк за приятен отдих“), също Парке дел Ретиро – главният парк на Мадрид.

„...за гордостта си свергнат от небето с всички тежки ангели... навред той мята болен взор, познал крушение огромно и разгром велик, помътен от упорна злост и гордост непреклонна“¹ – тихо изрецитира той, спомняйки си един възрастен преподавател в Академията за изящни изкуства, който насърчаваше студентите си да изучават бронзовото тяло в задушаващата хватка на морски змии и най-вече изражението на лицето, изпълнено със силен драматизъм, отразяващ съвсем точно стиховете на Милтън в „Изгубеният рай“.

Всичко в скулптурата изразяваше покой, тя бе застинала в пространството и времето.

Едуардо познаваше това усещане: покоя, вбесяващ и вечен, увереността, че нищо не се променя. Можеше да заповяда на краката си да тръгнат надясно – един, два, три метра, – да докосне една стена, да поеме в обратната посока и да се сблъска със същата стена. Изпитваше увереност, че не се движи, че е застинал като тази скулптура. Отсъствието на банални всекидневни мисли и концентрацията върху една-единствена, гротескна и всепоглъщаща мисъл – това неговата лекарка наричаше лудост.

Но той не беше луд. Просто беше мъртъв.

Преметнал през гърдите си чантата със скицника, закрачи полека към Стъкления дворец. Каквото и да правеше, стъпките му винаги го отвеждаха натам. Обичаше да седи с часове на ръба на езерото и да гледа блатните кипариси; тези дървета са гладки и стройни стъбла, способни да пуснат корени в тинестото дъно, го очароваха.

Помнеше последния път, когато бе тук с Елена и Таня.

Елена изглеждаше много красива с прилепналите си джинси с подгъв до прасците и потничето с презрамки и хаотични черно-бели шарки.

– Защо се влюби в мен? – промълви Едуардо, припомняйки си с нежност сцената. Често задаваше на Елена този въпрос, а тя винаги му отвърщаше с весел, искрен смях и го целуваше по устните, без да отговори. Никога не му казваше причината; само го караше да се чувства най-щастливия мъж на света.

¹ Джон Милтън, „Изгубеният рай“, книга I, прев. Александър Шурбанов, 1981.

Взе едно малко камъче и го в хвърли в езерото; искаше да го накара да подскача по спокойната повърхност. Гладкото камъче подскочи два пъти и потъна, оставяйки широка вълна, която също изчезна скоро. Едуардо се усмихна при спомена за състезанията, които си устройваха тук с Таня. Тя винаги печелеше, нейните камъчета прекосяваха езерото от край до край. Беше още дете и не бе доволна от тялото си, чиито промени едновременно я плашеха и озадачаваха. Таня бе на четиринайсет години и в големите ѝ очи вече се четеше непокорство, проявяващо се в заядливост, в предизвикателно и противоречиво държане, с което той не знаеше как да се справя. Да беше имала време, щеше да надмине майка си по красота и характер.

Друг вид дървета – конски кестени, яки и здраво вкопчени в земята, обрамчваха десния бряг. Поглеждайки натам, Едуардо видя една жена сред решетката от клони и листа. Тя пушеше вгълбено под процеждащите се от дърветата капки и съзерцаваше повърхността на езерото. Бе наполовина извърнатата в страни и изражението ѝ издаваше дълбок размисъл. Лека следа от разочарование или тъга се таеше в извивката на устните, загатвайки върха на айсберга на мислите ѝ. Лицето ѝ бе слабо, сякаш бе прекарала продължително боледуване, от което още се възстановяваше. На бедрото ѝ почиваше кафяв шлифер в тон с полата, пуловера и обувките с токчета. Косата ѝ, пищна и много черна, бе разпиляна по едното рамо с донякъде младежка небрежност.

Едуардо цяла минута се взираше в жената. Умееше да оцени някое изключително лице от пръв поглед. Извади от чантата си скициника и парче въглен и нахвърля с бързи щрихи профила, преди да е изчезнало естественото ѝ изражение. Не знаейки, че е наблюдавана, непознатата му показваше неподправения си образ, разкриваше се така, както не би се разкрила дори ако му позираше гола на дивана в стаята му. Когато осъзнаваме, че ни изучават, дори в най-искрените ни намерения покълва семето на лъжата.

Щом си дадеше сметка, че я наблюдават, чистосърдечното ѝ изражение на непресторена скромност щеше да се изпари безвъзвратно. А заедно с него щеше да отлети и образът на Елена, който Едуардо току-що бе възкресил в паметта си. Елена бе мъртва. При все това, колкото повече съзерцаваше силуета на онази жена, толкова по-смутен и развълнуван бе от нейното присъствие. Защото в известен смисъл

тя беше отражение на съпругата му, неин изкривен образ от другата страна на невидимо огледало. Сякаш ѝ бяха одрали кожата, за да обитава друго тяло и така да продължи да живее.

Миражът трая още няколко скъпоценни минути. Накрая с непринуден жест жената прибра кичур от буйната си грива и очите ѝ срещнаха тези на Едуардо. За частица от секундата запази естествения си облик, сякаш не го бе видяла, а все още се взираше в езерото с ласкава топлота. Но този поглед веднага изчезна, сменен от неясни обвинения. С рязко движение жената взе шлифера си и се отдалечи сред дърветата.

Едуардо се приближи до мястото, където бе седяла, взря се в онова, което бе гледала, и пое дълбоко въздух, търсейки следа от аромата ѝ. Не долови нищо.

Когато се прибра в апартамента, взе платно и го сложи на статива. Отдавна не бе изпитвал това нетърпение, тази неотложна нужда да улови нещо, преди да се е изпарило, съзнавайки, че с всяка изминала секунда образът се разсейва като дим.

НА СЛЕДВАЩАТА СУТРИН СЕ ВЪРНА ПРИ СТЪКЛЕНИЯ ДВОРЕЦ С надеждата, че ще я види пак. Прекара цели часове в очакване, докато накрая осъзна, че тя няма да дойде. Тръгна си, мислейки с насмешка за самотата си, която го караше да търси топлината на измислена личност.

Отправи се към най-близката метростанция, решил да забрави за случката. От радиото на станцията звучеше Шуберт. Блестящите релси образуваха дълга извивка и се губеха в тъмния тунел. На перона бяха само Едуардо и един младеж с азиатски черти, седнал в другия край на пейката. Младежът бе праметнал през рамо малка раница, а между краката си държеше една от онези пластмасови котки талисмани в крещящи цветове, които се продават в китайските магазини. Наричат ги „късметлийски котки“. Той носеше дълго пардесю и бе целият в черно, от глава до пети, което силно подчертаваше бледността на овалното му азиатско лице с почти детски черти. Ноктите му бяха лакирани в черно, а долните му клепачи бяха очертани с тънка очна линия в същия цвят. В тон бе и косата му, тъмна като дрехите и с хаотична прическа. Най-странното бе, че младежът не сваляше очи от Едуардо.

Той му върна погледа, разкайвайки се, че е избрал тъкмо тази пейка, при положение че целият перон пустееше. Извед-

нъж му се стори, че младежът сякаш му отправи скрит упрек: „Белезите на китките ти са стари. Изпари ли се вече желанието да се самоубиеш? Чувал съм, че се иска желязна воля, за да го направиш наистина.“

Едуардо се изчерви. Стана, готов да се махне по-далече от тази странна птица.

„Защо не си гледаш работата?“ – помисли си той, пронизвайки младежа с поглед.

Онзи не изглеждаше смутен от реакцията му. Чудно нещо е това мълчание между двама непознати, в което те си казват много неща, без да разменят нито дума.

– Познаваме ли се отнякъде? – попита най-сетне Едуардо.

Момчето не кимна утвърдително, дори мигла не трепна на азиатското му лице. Но именно тази каменна неподвижност даде на Едуардо отговора, който търсеше.

Влакът бе спрял на перона. Младежът хвърли бегъл поглед към вагоните и се изправи. Усмихна се, сякаш развеселен от объркването на този вече зрял мъж, който въпреки възрастта си не схващаше очевидни неща.

Едуардо го видя как крачи към отворената врата на вагона. Едва когато влакът потегли отново, забеляза, че непознатият е забравил на пейката късметлийската котка.

ЗАВАРИ ГРАСИЕЛА В ПОРТИЕРСКАТА стаичка. Хазайката четеше модно списание на светлината на настолна лампа и отраженията по лицето ѝ придаваха вид на нощна пеперуда. Беше облечена с доста износени джинси и смачкана риза с къс ръкав и изсъхнало петно от кафе на яката; седеше с кръстосани крака, люлеейки във въздуха сабото на единия. Когато видя Едуардо, вирна заострената си брадичка и остави списанието настрани.

– Чаках те, за да си изпием кафето.

Едуардо ненужно оправи яката на ризата си. Споменът за отрязаната гърда на Грасиела го смути.

– Съжалявам. Олга ме помоли да отида при нея в галерията. Исква да направя серия от скици на анонимни хора от Мадрид. – В измисления свят, който си бе съчинил заради останалите, Едуардо все още бе художник с известна репутация и работеше върху серия творби, които смяташе да изложи в една от галериите на Олга. Това бе достатъчно правдоподобна лъжа, за да я поддържа пред хората, стига да не му задаваха твърде много въпроси.

– Вечерял ли си? Мога да ти приготвя нещо. Не обичам да вечерям сама, а и ти не бива да си лягаш без нещо топло в стомаха – подхвана го Грасиела, без да му даде време да размисли.

Едуардо се постара да бъде любезен. Не изпитваше никакъв интерес към нея и нямаше намерение да се окаже поредният провал в живота ѝ. Все пак не беше нужно да е откровен. Понякога истината е просто оправдание да проявиш жестокост.

– Много съм изморен и искам само да се просна в леглото. – Всъщност мислеше за полупразната бутилка върху шкафа в стаята си. – Може би някоя друга вечер.

Грасиела потърка чело с изнурено изражение. Косата ѝ бе подстригана много късо и боята по нея вече бе избледняла в корените; личаха си белите косми, които хазяйката се опитваше да скрие. Тя въздъхна, издувайки нос си, изпъстрен с мънички спукани капилляри.

– Пак си пил, нали? Така няма да си разрешиш проблема, какъвто и да е той – отбеляза лаконично.

На Едуардо не му се спореше, затова се опита да смени темата.

– Как е Сара?

– Прекара неспокойна нощ, но сега спи. Интересното е, че щом стана тази сутрин, най-напред за теб попита. Не разбирам защо, но наистина се е привързала към теб. Трябва да наминаваш у нас по-често.

Едуардо кимна. Той също изпитваше някакво топло чувство към дъщерята на Грасиела. Беше тринайсетгодишна, с година по-малка от Тая в момента на смъртта ѝ.

– Дай ѝ това, когато се събуди.

– Китайска котка талисман? – изненадано попита Грасиела.

Едуардо сви рамене.

– Един странен чешит я забрави в метростанцията. Помислих си, че на Сара ще ѝ хареса.

Хазяйката изгледа фигурката без особен интерес.

– Вероятно, вие с нея харесвате разни смахнати неща... Ако си промениш решението, отбий се у нас.

Едуардо нямаше да си промени решението. И двамата го знаеха.